

Miks ma eelistan lasteaiale lastehoidu?

Irina Kalso, ettevõtja ja lasteaiaõpetaja

Minust sai kutseline lapsehoidja 2006. aastal ja see töö inspireeris mind lapse arengu seaduspärasusi edasi õppima. Valisin selleks koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava. Pärast ülikooli lõpetamist töötasin munitsipaallasteaias asendusõpetajana ja sain väärtusliku kogemuse, milline peaks hea lasteaed olema. Praegu olen õpetaja haridusega lastehoiuettevõtte juht. Kokku olen töötanud väikelastega üheksa aastat.

Kord tõi üks haridustöötaja oma artiklis lastehoidu ja munitsipaallasteaeda võrreldes esile, et viimase puhul saab rääkida kvaliteetsest alusharidusest, sest see põhineb riikliku õppekava täitmisel. Ametnik möönis siiski, et arendavaid tegevusi tehakse ka lastehoius. Minu arvates pakuvad lastehoiud vähemalt sama heal tasemel alusharidust kui lasteaiad. Kuna keegi lastehoiude õppetegevuseks ei kohusta ega saa ka õppekava täitmist kontrollida, arvataksegi ametkondades, et lapsehoid on lihtsalt koht, kuhu saab lapse nagu pagasi jätta. Nii see siiski pole. Lapsed on aktiivsed, tunnevad asjade ja nähtuste vastu loomulikku huvi, mistõttu hoidja peab tahes tahtmata lapsi arendavaid tegevusi läbi viima.

Kõigil peredel on õigus anda lapsele alusharidus kodus. Huvitav, miks seda võimalust Eestis alahinnatakse? Paljud vanemad viivad lapse juba enne kaheaastaseks saamist sõimerühma, uskudes, et just lasteaiaast saab laps tugeva ettevalmistuse ja eeldused eduks. Tegelikult ei tea vanemad lasteaedade tegelikku olukorda. Munitsipaallasteaia õpetajana tajusin juba esimestel kuudel, kuidas muud kohustused mind lastest eemale sunnivad. Seda teadvustada oli väga ebameeldiv, kuna emana olin omal ajal samuti veendunud, et nii hästi kui kasvatajad mina oma lapsi kasvatada ei oskaks. Ma ei teadnud tollal, et kodust saadud turvatundest lapsel suures lastegrupis toimetulekuks ei piisa. Ta ei saa õpetajatelt piisavalt tähelepanu ning pärast lasteaiapäeva ei saa ta seda tööpäevast väsinud vanematelt ka kodus. Rühmad on turvatunde tagamiseks liiga suured.

Õpetajatöö see osa, mida vanemad ei näe

Lapsed on varasemaga võrreldes palju muutunud. Suurel osal neist on käitumisraskused või nõrk tervis. Munitsipaallasteaias ei olnud minu rühm kahe aasta jooksul päevagi 100 %-liselt kohal. Rühmapildile lisasime osa lapsi *photoshop* i abil. Lapse kojujäämise põhjuseks võis olla muuhulgas see, et lapsevanem ei saanud kodus lapsega lasteaeda tulekus lihtsalt kokkuleppele. Meil oli viis käitumisprobleemidega last, kellele kulus peaaegu kogu meeskonna tähelepanu. Kuigi nõustajad, kellega kokku puutusin, palusid mul väljendit „käitumisprobleem“ mitte kasutada, et oska ma seda teisiti nimetada, kui laps ei allu ühelegi reeglile, on püsimatü ja kaaslaste suhtes agressiivne ning reageerib keelamisele hüsteeriliselt. Liiga tihti tuli ette olukordi, et päevakava tuli muuta ja tegevuskavasse planeeritud üritusi ära jätta, kuna õppetegevuseks planeeritud aeg kulus lapse probleemi lahendamiseks.

Õhtuti töölt koju minnes hindasin päeva selle põhjal, kas keegi sai tülide käigus viga või mitte. Tahtnuks hinnata selle põhjal, kas õpieesmärgid said täidetud.

Õpetajana pidin iga päev valima, kas tegelda konfliktsete lastega või keskenduda tublidele. Mõlemat korruga teha ei ole kellegi võimuses. Kuigi tublisid lapsi on rühmas rohkem, otsustasin rühma turvalisuse huvides ennekõike probleeme ennetada ja vähendada.

Analüüsisin, millisest oskusest on lapsel puudu, et ta halvasti käitub ning asusin teda aktiivselt toetama. Kui olukord nõudis, hoidsime teineteisel ümbert kinni, kui õnnestus olukord kontrolli alla saada, siis röömustasime koos. See on õpetaja töö osa, mida lapsevanemad ei näe. Ometi pean seda esmatähtsaks, sest grupis (lasteaias, koolis ja hiljem tööl käies) on see toimetulemise vundament.

Hea algatus võib kohata ka vastuseisu

Teisel aastal sama rühmaga töötades märkasin, et rühmaruum hakkab laste jaoks ammendumas. Arvestades, kui liikuvad on pered ja kiire laste elutempo, hakkasin planeerima kaks korda kuus elamustegevusi ehk õuesõpet väljaspool lasteaiamaja. Sain vanemate heakskiitu ka neile käikudele, mille eest tuli paar eurot tasuda. See oli hea otsus, sest hakkasin nägema lastes muutusi. Nad said õpitubades palju kiita ning see motiveeris neid hästi käituma. Õppekäigupäevi ootas pikisilmi kogu pere.

Juhtus, et head algatust püüti ka takistada. Näiteks hakkas mõni kolleeg, kes õuesõpet ei tähtsustanud, väitma, nagu mõjaks see laste käitumisele halvasti. Teine leidis, et arvestades laste vanust (3-4 a) käin nendega liiga palju lasteaiast väljas. Kõige hullem on see, kui su tööd hakatakse saboteerima: õuesõppe päeval kärgitakse ja karjutakse laste peale, virisetakse häälekalt halva ilma üle, kuni lapsed muutuvadki pahuraks. Või siis ei tegelda-suhelda õppekäigul lastega, vaid lastakse käed rippu. Üks õpetaja kõigega nii hästi toime ei tule, eriti kui laste arv grupis nõuab vähemalt kolme täiskasvanut. Nii on hiljem hea parastada, et näe, mis ma ütlesin! Lasteaias võib olla 80 % suurepäraseid õpetajaid, aga ülejäänud 20 % rikkuda teiste töövaimu.

Tihe õppekava ei jäta mänguaega

Lapsel, kes ei saa lasteaias piisavalt mängida, vaid seatakse akadeemilise õppija rolli, jääb puudu ahaa-elamustest ning tema õpihimu võib kaduda. Kui lapsel tiheda ajakava tõttu ei ole aega arutleda, luua, mängu valida ja seda korralikult lõpetada, ei õpi ta keskendumas. Laps, kes ei saa rahulikult mõelda ja oma tegevust mõtestada, ei õpi aru saama, miks ta tegelikult midagi teeb. Iga lapse õpitempo on vastavalt tema arengutasemele ja temperamenditüübile erinev, kuid individuaalseks lähenemiseks on lasteaias vähe võimalusi.

Õpetajate indu laste õpetamisel ei hinnata enam ammu piisavalt. Seevastu turvanõuded on munitsipaallasteaedades kõrgeimal tasemel ning seatud sageli õpioskustest tähtsamaks. On täiesti mõistetav, et lasteaias juhte hirmutavad mainet kahjustada võivad sündmused, kuid nii võib juhtuda, et ei enam toetata õpetajaameti tegelikku eesmärki, ammugi mitte laste mitmekülgset arengut.

Õpetaja peab tõepoolest suutma luua turvalise arengut toetava õpikeskkonna, kuid see tähendab palju enam kui lapse kaitsmist ohtude eest. Liigne kaitse võib olla arengut pärssiv, seda teavad kõik psühholoogid. Lapsele tuleb jätta teatud asjades vastutus, et õppimine üleüldse aset leiaks.

Kõige tähtsam on lapse sotsiaalne areng

Lasteaias peaks laps arenema ennekõike sotsiaalselt tugevaks, mis tähendab soovi koos teistega tegutseda, avastada ja saavutada, osata teha koostööd ja abi paluda. Selles vanuses pole nii oluline, kas ta suudab vihikusse ühesuuruseid tähti kirjutada ja soravalt lugeda. Need

oskused ei tohiks tulla sotsiaalse arengu arvelt. Lasteaed ei tohi last arendada konkureerivaks, võimukaks ja teisi alandavaks. Kui rühmas on aeglasem laps, kes soovib oma tegutsemiseks rohkem ruumi, vaikust ja aega, saab kiirem ja kärsitum laps temast rohkem tunnustust, kuna jõuab asjad kiiremini valmis. Aeglasemale lapsele jääb seevastu teadmine, et ta ei saanud jälle hakkama. See ei saa olla õige. Õppekava on lasteaias tihe isegi õpetaja jaoks, rääkimata lapsest. Meie tegime nädalasse selliseid päevi, mil saime pikemalt mängida, meisterdada või maalida, ilma et seda katkestaks vahepeal liikumis- või muusikategevus. Teisel päeval oli jälle liikumist ja muusikat pikemalt ning me ei alustanud uusi õppetegevusi, vaid lõpetasime mõnd pooleli olevat või mängisime tuttavaid õppemänge. Lapsed muutusid sellest rahulikumaks.

Õppekava täitmiseks ja vanuseliste pädevuste saavutamiseks ratsutatakse lasteaias igal aastal läbi kindlad teemad ja hinnatakse lapse arengut suuresti selle põhjal, kas tegevused jõuti läbi viia või mitte. Harva suutsin jälgida iga lapse saavutust eraldi ning hinnata tema õpitulemuste põhjal õppekava täitmist. Lapse arengu tulemusi meenutasime paarilisega tihti tagantjärele. Tagantjärele aga ei tule meelde, milline oli tegevust läbi viies lapse õpihuvi ja meeleolu või mida ta selle kohta rääkis. Mul oli sellest tohutult kahju ja ma lootsin siiralt, et lapsevanemad mõistavad, kui vähe sõltub siin õpetajast.

Nokk kinni, saba lahti

Õpetaja kutsestandardi järgi on õpetajaametis olulised omadused ennastjuhtivus, ettevõtlikkus, vastutustundlikkus, enesekindlus, loomingulisus, tolerantsus, empaatiavõime, ausus ja positiivsus. See on suurepärane loetelu õpetajaks sobiva inimese isikuomadustest. Ometi võib juhtuda, et õpetajaid paremusreastatakse hoopis selle põhjal, kui palju keegi on aasta jooksul end täiendkoolitanud. Paraku ei oska kalli koolituse läbinud õpetajad seda alati vääriliselt hinnata või ei rakenda õpitut hiljem oma töös. Et koolitusel saadud teadmisi oma töös kasutada, on vaja teha meeskonnas teavitustööd, see nõuab ka tervet rida ettevalmistusi, kuid lõpuks võib ikkagi selguda, et vajalike õppevahendite soetamiseks ei ole eelarves piisavalt raha. Iroonia ongi selles, et õpetajalt nõutakse enesetäiendamist, kuid õpitu rakendamine jäetakse tema isiklikuks asjaks. Nokk kinni, saba lahti. Jääb mulje nagu oleks koolitustel käimine vajalik peamiselt kogutud EAP-de alusel õpetajate rittaseadmiseks ja aasta õpetaja tiitlile esitamiseks. Kunagi oli see tiitel ihaldatavam, kuna selle taga oli rohkem tööd ja analüüsitud tulemusi.

Töötamine munitsipaallasteaias andis mulle väärt kogemuse, et rühmas, kus seaduse järgi on õpetaja kohta 8-12 last, ei saa rääkida ei lapse individuaalsest arendamisest ega tööst lapsevanemaga. Seepärast julgen väita, et kõige paremat alusharidust saab lapsele pakkuda perekond või suurtest lasteaedadest oluliselt lapsekesksemad alternatiivid, näiteks eraõpetajad või lapsehoiurühmad, kus rühmas on mitte rohkem kui viis last ning õpetajal pole lastega tegelemise kõrval nii palju kohustusi: koolitusi, üritusi, kirjatööd, laste tööde näitusi rühmas, koosolekuid, arenguestlusti jne. jne.

Seetõttu otsustasin jätkata õpetajana lastehoius, kus saan rakendada ülikoolis õpitut nii nagu iga missioonitundeline õpetaja tahaks. Lapsed ja nende pered võivad sellest kõige rohkem.